

Spółeczna odpowiedzialność organizacji. Polityczna poprawność czy obywatelska postawa?

pod redakcją
Zdzisława Pizsa
Magdaleny Rojek-Nowosielskiej

Recenzenci: Robert Rauziński, Adam Karol Szalkowski, Agata Zagórowska,
Zofia Zymonik

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Comp-rajt

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695- 163-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
-------------	----

Część 1. Współczesne wyzwania i dylematy rozwoju społecznej odpowiedzialności organizacji

---

Halina Zboroń: Dyskurs o społecznej odpowiedzialności ekonomistów (z kryzysem w tle)	15
Magdalena Rojek-Nowosielska: Modelowe ujęcie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw	30
Tomasz Brzowski: Ciągłe doskonalenie zintegrowanych systemów zarządzania w aspekcie społecznej odpowiedzialności	40
Piotr Rogala: Obywatel jak metafora organizacji społecznie odpowiedzialnej	48
Adrian Pyszka: Wykorzystanie sprzeczności w firmach do budowy dynamicznego modelu CSR	54
Katarzyna Bachnik: Kulturowo-etyczny wymiar społecznej odpowiedzialności biznesu	66
Kazimierz Banasiewicz: Zależność przejawów odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstwa od fazy cyklu życia organizacji	75
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn: Innowacyjność i ryzyko w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu	84

Część 2. Społeczna odpowiedzialność organizacji w wybranych aspektach polityki społecznej

---

Zdzisław Pisz: Polityka społeczna w przedsiębiorstwach i społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw w Polsce w okresie przekształceń systemowych	93
Janusz Reichel: Społeczna odpowiedzialność organizacji z różnych sektorów	104
Mirosław Grewiński: Związki wielosektorowej polityki społecznej z koncepcją społecznie odpowiedzialnego biznesu	111
Stanisław Kamiński: Partnerstwo publiczno-prywatne jako forma relacji międzysektorowych	119
Andrzej Sztando: Niedostatki społecznej odpowiedzialności władz gmin w planowaniu strategicznym rozwoju lokalnego	128
Joanna Szczepaniak: O idei społecznej odpowiedzialności rodziny jako podmiotu polityki społecznej – kilka refleksji i uwag	139

Część 3. Społeczna odpowiedzialność biznesu w opiniach i praktyce przedsiębiorstw w Polsce

---

Ewa Stawicka: Subiektywna ocena koncepcji społecznej odpowiedzialności w opinii przyszłych przedsiębiorców	159
Joanna Krasodomska: Społeczna odpowiedzialność w praktyce polskich przedsiębiorstw i kształceniu studentów	166
Paweł Chlipała: Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw w Polsce – wyniki analizy kampanii CSR	177
Anna Szcześniak: „Przedsiębiorstwa <i>Fair Play</i> ” – praktyczny wymiar społecznej odpowiedzialności biznesu	185
Janusz Kroik, Jan Skonieczny: Budowanie wspólnoty na rzecz społecznie odpowiedzialnego przedsiębiorstwa	193

Część 4. Dobre i złe praktyki z zakresu społecznej odpowiedzialności organizacji

---

Katarzyna Lorecka, Jacek Murawski, Marek Kosycarz: Wolontariat pracowniczy jako innowacyjny instrument polityki motywacyjnej przedsiębiorstwa na przykładzie Microsoft sp. z o.o.	209
Magdalena Kaźmierczak: Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) – czynnik rozwoju kapitału ludzkiego organizacji	225
Ewa Beck-Krala, Katarzyna Klimkiewicz: W kierunku kształtowania świadomej polityki społecznej odpowiedzialności uczelni wyższych	234
Anna Brdulak: Zróżnicowane poziomy zaawansowania dobrych i złych praktyk w wybranych firmach	248
Maria Roszkowska-Śliż: Społeczna odpowiedzialność mediów. Analiza przypadków	257
Ewa Głuszek: Skuteczność inicjatyw z zakresu CSR jako strategii zabezpieczenia reputacji przedsiębiorstwa na wypadek kryzysu	271
Paweł Żuraw: Społeczna odpowiedzialność ośrodków szkolenia kierowców w świetle norm prawnych regulujących organizację branży szkoleniowej	286
Dorota Teneta-Skwiercz: Filantropia korporacyjna – istota, formy i motywy dobroczynności przedsiębiorstwa	297

Część 5. Rola interesariuszy w kształtowaniu polityki społecznej odpowiedzialności organizacji

---

Elżbieta Kolasińska: Interesariusze a społeczna odpowiedzialność organizacji ...	309
Adriana Paliwoda-Matiolańska: Konsumeryzm a społeczna odpowiedzialność biznesu	314

Małgorzata Koszewska: Rola konsumentów w rozwoju społecznej odpowiedzialności w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem rynku tekstylno-odzieżowego	327
Agata Pierścieniak: Postawy młodych pracowników wobec społecznej odpowiedzialności biznesu	335

Część 6. Standardy, raportowanie i ocena społecznej odpowiedzialności organizacji

---

Grażyna Aniszewska: Społeczna odpowiedzialność organizacji według 100 największych firm Europy Środkowo-Wschodniej	347
Piotr Wójcik: Dyfuzja standardów odpowiedzialności społecznej w sieciach przedsiębiorstw w Polsce	357
Zbigniew Antczak: CSR w perspektywie menedżerów oraz konsumentów (wyniki badań)	367
Tomasz Brzozowski: Raportowanie odpowiedzialności przedsiębiorstw – współczesne tendencje i problemy badawcze	377
Grzegorz Zasuwa: Stopień wykorzystania wytycznych GRI w raportach społecznych europejskich przedsiębiorstw	385
Agata Rudnicka: Rola społecznej odpowiedzialności w zarządzaniu ryzykiem	396
Renata Koneczna, Łukasz Lelek: Ekologiczna ocena przedsiębiorstw sektora motoryzacyjnego – zastosowanie metody LCA	404
Magdalena Stefańska: CSR a wartość przedsiębiorstwa	415

Summaries

Part 1. Today's challenges and dilemmas of Corporate Social Responsibility development

---

Halina Zboroń: Discussions on academic responsibility of economists	29
Magdalena Rojek-Nowosielska: Model approach of Corporate Social Responsibility	39
Tomasz Brzozowski: Continuous improvement of integrated management systems in the area of corporate responsibility	47
Piotr Rogala: A citizen as a metaphor of socially responsible organization ..	53
Adrian Pyszka: The use of contradiction in the companies to build a dynamic model of CSR strategy	65
Katarzyna Bachnik: Corporate Social Responsibility from ethical and cultural perspective	74

Kazimierz Banasiewicz: Correlation between the aspects of Corporate Social Responsibility and organizational life cycle	83
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn: Innovation and risk in the area of Corporate Social Responsibility	90

Part 2. Corporate Social Responsibility in some aspects of social policy

---

Zdzisław Pisz: Social policy in enterprises and corporate social responsibility in the period of system transition in Poland	103
Janusz Reichel: Social responsibility of organisations from different sectors	110
Mirosław Grewiński: Relations between multisectoral social policy and the concept of corporate social responsibility	118
Stanisław Kamiński: Public-private partnership as a form of intersectoral relations	127
Andrzej Sztando: Social responsibility deficiencies of local authorities in local development strategic planning	138
Joanna Szczepaniak: About the idea of social responsibility of family as an entity of social policy – some reflections	156

Part 3. Corporate Social Responsibility in opinions and practice in Poland

---

Ewa Stawicka: Subjective assessment of Corporate Social Responsibility in future entrepreneurs' opinion	165
Joanna Krasodomska: Corporate Social Responsibility in the operations of Polish enterprises and in students' education	176
Paweł Chlipała: Corporate Social Responsibility in Poland – results of CSR campaign analysis	184
Anna Szcześniak: “Fair play businesses” – Corporate Social Responsibility in practice	192
Janusz Kroik, Jan Skonieczny: Building the coalition for Corporate Social Responsibility	206

Part 4. Good and bad practice of Corporate Social Responsibility

---

Katarzyna Lorecka, Jacek Murawski, Marek Kosycarz: Employee volunteering as an innovative instrument of corporate employee motivation policy on the example of Microsoft Ltd. company	224
Magdalena Kaźmierczak: Corporate Social Responsibility (CSR) – the factor of human capital development in the organization	233

Ewa Beck-Krala, Katarzyna Klimkiewicz: Towards aware policy of social responsibility in higher education	247
Anna Brdulak: Diversified levels of advancement of good and bad practices on the example of chosen companies	256
Maria Roszkowska-Śliż: Media and their social responsibility. Case studies analysis	270
Ewa Gluszek: Effectiveness of CSR initiatives as a strategy of corporate reputation insurance during crisis	285
Paweł Żuraw: Social responsibility of drivers' education centers in the light of legal norms regulating the education trade organization	296
Dorota Teneta-Skwiercz: Corporate philanthropy – its essence, forms and reasons of enterprises' charity	305

**Part 5. The role of stakeholders
in shaping the policy of Corporate Social Responsibility**

Elżbieta Kolasińska: Stakeholders and the organization's social responsibility	313
Adriana Paliwoda-Matiolańska: Consumerism and Corporate Social Responsibility	326
Małgorzata Koszewska: Consumers' role in the development of corporate social responsibility in Poland, particularly regarding the market for textiles and clothing	334
Agata Pierścieniak: Young workers' attitude towards Corporate Social Responsibility	344

**Part 6. Standards, reporting and assessment
of Corporate Social Responsibility**

Grażyna Aniszewska: Corporate Social Responsibility according to 100 largest companies of Central and Eastern Europe	356
Piotr Wójcik: Diffusion of the Corporate Social Responsibility standards in industrial networks in Poland	366
Zbigniew Antczak: Corporate Social Responsibility in the perspective of managers and consumers (the results of a survey)	375
Tomasz Brzozowski: Continuous improvement of integrated management systems in the area of corporate responsibility	384
Grzegorz Zasuwa: The degree of application of the GRI guidelines in European companies' reports on Corporate Social Responsibility	395

Agata Rudnicka: The role of Corporate Social Responsibility in risk management	403
Renata Koneczna, Łukasz Lelek: Environmental assessment of automotive enterprises – application of LCA method	414
Magdalena Stefańska: CSR and corporate value	425

Stanisław Kamiński

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE JAKO FORMA RELACJI MIĘDZYSEKTOROWYCH

Streszczenie: W artykule dokonano analizy partnerstwa publiczno-prywatnego jako jednej z form relacji między podmiotami należącymi do sektorów publicznego i prywatnego. W tym celu zaproponowano również autorską klasyfikację relacji międzysektorowych. Partnerstwo publiczno-prywatne stanowi specyficzną formę współpracy, w której wszystkie zaangażowane strony mają możliwość wpływu na kształt projektu oraz uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji na wszystkich etapach jego realizacji. Ponadto wskazano na różnice między partnerstwem publiczno-prywatnym a kontraktowaniem usług publicznych oraz na czynniki warunkujące sukces partnerstwa.

Słowa kluczowe: partnerstwo publiczno-prywatne, współpraca, sektor publiczny, sektor prywatny.

1. Wstęp

W większości współczesnych państw obywatelom dostarczanych jest wiele usług publicznych, między innymi z zakresu ochrony zdrowia, edukacji, mieszkalnictwa, gospodarki wodnej oraz infrastruktury transportowej. Szereg uwarunkowań o charakterze ekonomicznym, społecznym, politycznym i historycznym spowodował, że ukształtowało się również wiele różnorodnych mechanizmów dostarczania tychże usług, coraz częściej angażujących zarówno podmioty o charakterze publicznym, jak i te należące do sektorów rynkowego i pozarządowego.

W ostatnich dekadach nastąpił znaczący wzrost skali i zakresu współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządami lokalnymi, przedsiębiorstwami oraz organizacjami pozarządowymi. Procesy i zjawiska, takie jak globalizacja, swoboda przepływu kapitału oraz nawracające kryzysy gospodarcze, doprowadziły do wzrostu dysproporcji pomiędzy posiadanymi przez sektor publiczny zasobami a jego społecznymi zobowiązaniami. Podmiotom publicznym coraz trudniej jest samodzielnie dostarczać wszystkie usługi, do których obywatele uzyskali uprawnienia

m.in. wskutek rozwoju społecznych i ekonomicznych praw człowieka oraz rywalizacji między krajami socjalistycznymi a kapitalistycznymi w II połowie XX wieku¹.

W tym samym czasie badacze reprezentujący nauki społeczne wykazali znaczenie społeczeństwa obywatelskiego² i kapitału społecznego³ w procesie zaspokajania potrzeb ludności. Wielu autorów zwróciło uwagę na rolę organizacji pozarządowych w życiu publicznym⁴. Organizacje te coraz częściej współpracowały z administracją publiczną, przede wszystkim jako producenci usług społecznych oraz podmioty budujące kapitał społeczny⁵.

Organizacje pozarządowe nie były jednak w stanie współpracować z sektorem publicznym przy realizacji części jego zadań – na przykład nie posiadały kapitału finansowego pozwalającego na zaangażowanie się w inwestycje związane z infrastrukturą społeczną, a zwłaszcza techniczną. Dlatego wiele państw otworzyło się również na współpracę z sektorem prywatnym, tworząc mechanizmy umożliwiające wykorzystanie prywatnego kapitału w realizacji zadań publicznych. Z kolei przedsiębiorstwa poszukiwały nowych obszarów rozwoju swojej działalności. Współpraca z sektorem publicznym przy produkcji dóbr i usług publicznych stała się jednym z kierunków ich ekspansji. Ponadto część firm zaangażowała się w ruch społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, dzięki czemu stały się bardziej świadome znaczenia relacji międzysektorowych oraz skłonne do współpracy z podmiotami publicznymi i organizacjami pozarządowymi⁶.

W rezultacie w ostatnich dekadach znacząco wzrosła liczba i wartość umów zawieranych między podmiotami reprezentującymi poszczególne sektory. Na przykład według Banku Światowego oraz bazy danych Public-Private Infrastructure Advisory Facility zaangażowanie kapitału prywatnego w projekty infrastrukturalne realizowane w krajach rozwijających się wzrosło po 1990 roku z około 30 do 150 miliardów USD⁷.

---

¹ M. Grewiński, S. Kamiński, *Sektor gospodarki społecznej w wielosektorowej polityce społecznej – w kierunku usług społecznych*, [w:] M. Grewiński, M. Rymsza (red.), *Polityka aktywizacji w Polsce. Usługi reintegracji w sektorze gospodarki społecznej*, WSP TWP, Warszawa 2011, s. 56.

² L.M. Salamon, H.K. Anheier, *The emerging sector: an overview*, Johns Hopkins Institute for Policy Studies, Baltimore 1994.

³ R.D. Putnam, *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*, Simon&Schuster, New York 2000.

⁴ Zob. np.: L.M. Salamon, *Partners in Public Service. Government-Nonprofit Relations in the Modern Welfare State*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore 1995; S. Kamiński, *Organizacje pozarządowe jako podmioty polityki społecznej*, „Nauki Humanistyczne”, Prace Naukowe nr 1008 Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005.

⁵ M. Hooghe, D. Stolle (red.), *Generating Social Capital. Civil Society and Institutions in Comparative Perspective*, Palgrave Macmillan, New York 2003.

⁶ A. Vernis i in., *Nonprofit Organisations. Challenges and Collaboration*, Palgrave Macmillan, New York 2006, s. 29.

⁷ E. Farquharson i in., *How to Engage with the Private Sector in Public-Private Partnerships in Emerging Markets*, The World Bank, Washington 2011, s. 2.

Nie ulega zatem wątpliwości, że znaczenie relacji międzysektorowych wzrosło we współczesnym świecie. Jak piszą Sullivan i Skelcher, „współpraca jest obecnie kluczowym czynnikiem w procesie tworzenia polityk publicznych i zarządzania nimi”⁸. Relacje międzysektorowe mogą jednak przybierać różnorodne formy prawne, wykorzystywać odmienne rozwiązania organizacyjne oraz przynosić zaangażowanym stronom zróżnicowane skutki społeczne i ekonomiczne. Celem niniejszego artykułu jest dokonanie analizy partnerstwa publiczno-prywatnego w kontekście autorskiej klasyfikacji relacji międzysektorowych.

2. Klasyfikacja relacji międzysektorowych

Sektory publiczny i prywatny różnią się pod wieloma ważnymi względami. Ich odmienne cechy charakterystyczne, cele oraz funkcje pełnione w społeczeństwie i gospodarce czynią ich potencjalną współpracę zarazem obiecującą i trudną. Z jednej strony umożliwia ona połączenie specyficznych dla obu sektorów kompetencji i zasobów, co poszerza możliwości realizacji projektów publicznych. Jednakże z drugiej strony znalezienie takiej formuły współpracy, która uczyni realizację projektu korzystną dla wszystkich stron, jest bardzo trudne, a w wielu przypadkach wręcz niemożliwe. Istotnym zagrożeniem dla współpracy jest sytuacja, w której partnerzy dążą do maksymalizacji własnych korzyści kosztem pozostałych stron.

Należy jednak pamiętać, że współpraca, nawet szeroko rozumiana, jest tylko jedną z wielu istniejących relacji międzysektorowych. W rzeczywistości możemy stwierdzić występowanie co najmniej trzech podstawowych ich rodzajów:

- nadrzędności,
- konkurencji,
- współpracy.

Nadrzędność możemy rozumieć jako sytuację, w której jedna ze stron jest pod pewnymi względami podporządkowana drugiej. W sferze relacji międzysektorowych ma ona miejsce, gdy podmiot należący do jednego sektora (z reguły publicznego) z mocy prawa może wpływać na działania podejmowane przez podmiot reprezentujący inny sektor. Powszechnie stosowanym przykładem relacji nadrzędności jest działalność regulacyjna, będąca domeną sektora publicznego. W większości krajów podmioty publiczne ustanawiają prawne ramy dla wielu działań podejmowanych w życiu społecznym i gospodarczym oraz realizują zadania służące kontroli ich przestrzegania. Przykładami relacji nadrzędności są następujące sytuacje:

- parlament i/lub organ rządowy odpowiedzialny za politykę społeczną ustalają minimalne standardy dla usług społecznych;
- bank centralny i/lub organ nadzoru finansowego nadzorują działalność bankową, ubezpieczeniową oraz funkcjonowanie rynków kapitałowych;

---

⁸ H. Sullivan, Ch. Skelcher, *Working Across Boundaries. Collaboration in Public Services*, Palgrave Macmillan, New York 2002, s. 1.

- organ odpowiedzialny za ochronę konkurencji i konsumentów tworzy oraz stosuje mechanizmy przeciwdziałania praktykom monopolistycznym, znikom oraz niedozwolonym klauzulom umownym.

Inną formą relacji międzysektorowych jest konkurencja, którą można ogólnie zdefiniować jako rywalizację o osiągnięcie czegoś kosztem kogoś innego. W sferze relacji międzysektorowych sytuacja taka ma miejsce, gdy podmioty należące do różnych sektorów rywalizują o kontrakty, zasoby lub preferencje konsumentów. Można tu wskazać między innymi następujące przykłady:

- samorząd lokalny zamierza zlecić realizację usług ochrony zdrowia lub edukacyjnych. Lokalne organizacje pozarządowe i podmioty komercyjne rywalizują o podpisanie kontraktu;
- komercyjne centrum handlowe rywalizuje o klientów ze sklepem będącym inicjatywą gospodarki społecznej, prowadzonym przez lokalną organizację pozarządową.

Nadrzędność i konkurencję możemy postrzegać jako „negatywne” formy relacji międzysektorowych, ponieważ poszczególne zaangażowane strony albo nie mają równego statusu, albo są oponentami. Tymczasem współpraca, kolejna forma tychże relacji, ma zdecydowanie bardziej „pozytywny” charakter. Współpracujące podmioty pracują razem, w porozumieniu ze sobą, mają wspólny cel⁹. Nie musi to wcale oznaczać, że dzielą wszystkie cele i motywacje, co odzwierciedlają następujące przykłady:

- samorząd lokalny zleca naprawę miejskich ulic lokalnemu przedsiębiorstwu budowlanemu. Władze miejskie i przedsiębiorstwo współpracują ze sobą w celu wykonaniu zadania, chociaż mają odmienne motywacje. Władze miasta są odpowiedzialne za utrzymanie miejskich dróg, natomiast przedsiębiorstwo chce osiągnąć zysk dzięki realizacji kontraktu;
- podmiot publiczny odpowiedzialny za pomoc społeczną współpracuje z lokalną organizacją pozarządową na polu pomocy osobom bezdomnym. Podmiot publiczny realizuje w ten sposób swoje statutowe zadanie, natomiast wolontariusze ze stowarzyszenia uczestniczą w projekcie kierowani poczuciem społecznej odpowiedzialności.

Nie jest rzeczą oczywistą, czy partnerstwo stanowi odmienną formę pozytywnych relacji międzysektorowych, czy też należy je zakwalifikować jako szczególny rodzaj współpracy. Dlatego w dalszej części artykułu poddano analizie instytucję partnerstwa publiczno-prywatnego.

3. Definicja partnerstwa publiczno-prywatnego

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) można definiować szeroko lub wąsko. W najszerszym ujęciu jest to „długoterminowa współpraca sektora publicznego i

⁹ *Mały słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 1150.

prywatnego przy realizacji usług dla społeczeństwa”¹⁰. W jednym z dokumentów Komisji Europejskiej stwierdzono, że termin ten „odnosi się do form współpracy między władzami publicznymi i światowym biznesem, której celem jest zapewnienie finansowania, budowy, renowacji, zarządzania lub utrzymania infrastruktury lub świadczenia usług”¹¹. Moszoro wskazuje na wybrane cechy PPP, gdy określa je jako „przedsięwzięcie o charakterze użyteczności publicznej, prowadzone przez współpracujące podmioty prywatne i publiczne, przy wzajemnym zaangażowaniu instytucjonalnym i kapitałowym oraz (mniej lub bardziej) solidarnym podziale korzyści i ryzyka z niego wynikających”¹². W najwęższym ujęciu PPP jest formą relacji między podmiotami publicznymi i prywatnymi, której zasady ściśle określają przepisy prawa krajowego. W Polsce w artykule 1 ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym stwierdzono, że „przedmiotem partnerstwa publiczno-prywatnego jest wspólna realizacja przedsięwzięcia oparta na podziale zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym”¹³.

Abstrahując od większości różnic definicyjnych, możliwe jest wyszczególnienie podstawowych cech tego rodzaju inicjatyw:

- wszystkie zaangażowane strony ponoszą ryzyko i/lub wnoszą własne zasoby w realizację projektu;
- wszystkie zaangażowane strony czerpią korzyści z realizacji projektu;
- główny cel projektu ma charakter społeczny – służy zaspokojeniu potrzeb społecznych/publicznych;
- projekt ma charakter długoterminowy.

Jak już wcześniej stwierdzono, poszczególne zaangażowane podmioty zazwyczaj różnią się pod wieloma ważnymi względami, dlatego też znalezienie formuły projektu pozwalającej wszystkim odnieść korzyść wydaje się największym wyzwaniem PPP. Sektor publiczny jest zainteresowany przede wszystkim udostępnieniem obywatelom usług publicznych na określonym poziomie, podczas gdy partnerzy prywatni dążą przede wszystkim do osiągnięcia zysku. Taka sytuacja prowadzi do powstania szeregu ryzyk, wyszczególnionych w 5. części artykułu.

4. Partnerstwo publiczno-prywatne a współpraca

Wymienione wyżej definicje partnerstwa publiczno-prywatnego spełniają warunki współpracy, o których była mowa w 2. części artykułu. Strony zaangażowane w

---

¹⁰ M. Rytel, *PPP – metoda zamówienia publicznego czy sposób finansowania?*, [w:] M. Barszcz (red.), *Partnerstwo publiczne w praktyce*, C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 5.

¹¹ Cyt. za: K. Brzozowska, *Partnerstwo publiczno-prywatne w Europie. Cele, uwarunkowania, efekty*, CeDeWu, Warszawa 2010, s. 30.

¹² M. Moszoro, *Partnerstwo publiczno-prywatne w sferze użyteczności publicznej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010, s. 59.

¹³ Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 o partnerstwie publiczno-prywatnym, DzU nr 19, poz. 100.

PPP działają wspólnie, dążąc do osiągnięcia określonego celu. Powstaje zatem następujące pytanie: czy istnieją wyłączne cechy partnerstw, które pozwalają określić je jako formę relacji międzysektorowych odmienną od współpracy?

Różnice między partnerstwem publiczno-prywatnym a kontraktacją jako przykładową formą współpracy ilustruje tabela 1.

Tabela 1. Kontraktacja a partnerstwo publiczno-prywatne

Kryterium	Kontraktacja	PPP
Rola podmiotów publicznych i prywatnych	nabywcy i dostawcy	partnerzy
Przesłanka stosowania	redukcja kosztów, ideologia, innowacje	redukcja kosztów, innowacje
Czas trwania	umowy krótkoterminowe	umowy długookresowe
Odpowiedzialność za realizację	pełna odpowiedzialność dostawcy od momentu podpisania umowy	wspólna odpowiedzialność
Zasoby	przekazanie środków prywatnemu dostawcy przez publicznego nabywcę	wykorzystanie środków prywatnych w celu świadczenia usług lub stworzenia infrastruktury
Ryzyko	rozpoznane ryzyko jest przenoszone na dostawcę	wspólne ponoszenie ryzyka; konkretne ryzyko ponosi „najwłaściwszy” partner
Rezultaty	kluczowe innowacje pozostają w rękach dostawcy, chyba że umowa stanowi inaczej	współwłasność kluczowych innowacji zgodnie z porozumieniem zawartym w umowie

Źródło: C. Greve, *Contracting for public services*, Routledge, New York 2008, s. 118.

Status stron zaangażowanych w kontraktowanie usług publicznych nie jest równy. Podmioty prywatne mogą swobodnie decydować o ubieganiu się o realizację zlecenia określonego przez podmiot publiczny, nie mają jednak znaczącego wpływu na zasady współpracy. Tymczasem prywatny partner w formule PPP na równych prawach uczestniczy w procesie podejmowania decyzji od etapu przygotowania projektu do końca jego realizacji. Status poszczególnych uczestników projektu można zatem uznać za podstawowy czynnik uzasadniający traktowanie współpracy i partnerstwa jako odmiennych relacji międzysektorowych.

Zakres odpowiedzialności ponoszonej przez strony stanowi drugą istotną różnicę między nimi. W przypadku kontraktacji podmioty publiczne najczęściej odpowiadają za przygotowanie odpowiedniej specyfikacji zamówienia, ogłoszenie i przeprowadzenie przetargu, wybór wykonawcy oraz kontrolę realizacji zlecenia. Prywatny wykonawca odpowiada natomiast za skuteczną realizację zamówienia na warunkach określonych przez zamawiającego. Tymczasem strony wzorcowego partnerstwa publiczno-prywatnego dzielą się odpowiedzialnością w zależności od posiadanych zasobów i kompetencji.

5. Determinanty powodzenia partnerstwa publiczno-prywatnego

Wszelkie formy wielostronnej współpracy wiążą się z różnego rodzaju ryzykami, które mogą utrudnić skuteczną realizację zadania. Moszoro wyróżnił następujące kategorie ryzyka pojawiające się w projektach infrastrukturalnych wykorzystujących formułę PPP:

- ryzyko budowy (m.in. przekroczenia terminów lub planowanych nakładów, nieuzyskania pozwoleń, dostawy surowców, materiału i sprzętu, projektowania, środowiskowe, bankructwa podwykonawców, siły wyższej podczas budowy);
- ryzyko operacyjne (m.in. spadku popytu, spadku rentowności, nieterminowej zapłaty rachunków, awarii);
- ryzyko polityczne (m.in. zmian w prawie, zmian personalnych, budowy konkurencyjnego obiektu przez podmiot publiczny);
- ryzyko finansowe (m.in. kursu walutowego, obsługi długu, stóp procentowych, utraty płynności)¹⁴.

Jak się wydaje, większość wymienionych ryzyk charakteryzuje również wielostronne projekty realizowane na innych zasadach niż PPP. Najpoważniejszym zagrożeniem, specyficznym dla formuły partnerstwa, jest działanie jednego partnera służące maksymalizacji własnych korzyści kosztem pozostałych. Inne formy współpracy, takie jak kontraktacja, są relatywnie lepiej zabezpieczone przed tego rodzaju ryzykiem dzięki wyraźnemu podziałowi odpowiedzialności.

W literaturze przedmiotu przedstawione zostały rozwiązania umożliwiające ograniczenie ryzyka i zwiększenie prawdopodobieństwa powodzenia realizacji projektu opartego na formule PPP. Na przykład McQuaid wyróżnił następujące determinanty skutecznego partnerstwa:

- jasne określenie ogólnego celu partnerstwa oraz przejrzystość indywidualnych celów zaangażowanych stron;
- porozumienie w sprawie sposobu realizacji projektu (jego struktury, zasobów, odpowiedzialności, strategii zarządzania);
- stworzenie efektywnej strategii komunikacji między partnerami;
- określenie zasad wycofania się z projektu;
- istnienie infrastruktury wspomagającej realizację projektu;
- wzajemne zaufanie partnerów¹⁵.

O ile pierwszych pięć spośród wymienionych czynników zależy w dużej mierze od kultury organizacyjnej i kompetencji negocjacyjnych zaangażowanych stron, o tyle ostatni jest najmniej wymierny i przewidywalny.

---

¹⁴ M. Moszoro, wyd. cyt., s. 68-69.

¹⁵ R.W. McQuaid, *The theory of partnership. Why have partnerships?*, [w:] S. Osborne (red.), *Public-Private Partnerships. Theory and Practice in International Perspective*, Routledge, New York 2000, s. 29-30.

6. Zakończenie

We współczesnym życiu społecznym i gospodarczym coraz częściej przejawia się współzależność podmiotów należących do sektorów: publicznego, prywatnego i pozarządowego. Poszczególne formy ich wzajemnych relacji różnią się pod wieloma względami, takimi jak prawa i zakres odpowiedzialności zaangażowanych stron. Możemy wyróżnić co najmniej trzy podstawowe rodzaje relacji międzysektorowych: nadrzędność, konkurencję i współpracę. Współpraca jest postrzegana jako najbardziej „pozytywna” forma relacji, jednakże mechanizmy nadrzędności i konkurencji również mogą być korzystne dla społeczeństw, gospodarek i poszczególnych stron. Na przykład działalność organów nadzoru finansowego może ochronić gospodarkę i same instytucje finansowe przed kryzysem.

Partnerstwo publiczno-prywatne można zdefiniować jako specyficzną formę współpracy, w której wszystkie zaangażowane strony mogą kształtować ramy projektu oraz uczestniczyć w procesie podejmowania decyzji. Partnerstwo jest zatem najbardziej pozytywną formą relacji międzysektorowych. Nie musi to wcale oznaczać, że jest to forma optymalna dla realizacji każdego zadania publicznego. Formuła partnerstwa publiczno-prywatnego przynosi wielostronne korzyści jedynie wtedy, gdy spełnionych jest szereg warunków wymienionych w niniejszym artykule.

Literatura

- Brzozowska K., *Partnerstwo publiczno-prywatne w Europie. Cele, uwarunkowania, efekty*, CeDeWu, Warszawa 2010.
- Carroll P., Steane P., *Public-private partnerships. Sectoral perspectives*, [w:] S. Osborne (red.), *Public-Private Partnerships. Theory and Practice in International Perspective*, Routledge, New York 2000.
- Farquharson E., Torres de Mästle C., Yescombe E.R., Encinas J., *How to Engage with the Private sector in Public-Private Partnerships in Emerging Markets*, The World Bank, Washington 2011.
- Greve C., *Contracting for Public Services*, Routledge, New York 2008.
- Grewiński M., Kamiński S., *Sektor gospodarki społecznej w wielosektorowej polityce społecznej – w kierunku usług społecznych*, [w:] Grewiński M., Rymsza M. (red.), *Polityka aktywizacji w Polsce. Usługi reintegracji w sektorze gospodarki społecznej*, WSP TWP, Warszawa 2011.
- Hooghe M., Stolle D. (red.), *Generating Social Capital. Civil Society and Institutions in Comparative Perspective*, Palgrave Macmillan, New York 2003.
- Kamiński S., *Organizacje pozarządowe jako podmioty polityki społecznej*, „Nauki Humanistyczne”, Prace Naukowe nr 1008 Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005.
- Mały słownik języka polskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000.
- McQuaid R.W., *The Theory of Partnership. Why Have Partnerships?*, [w:] S. Osborne (red.), *Public-Private Partnerships. Theory and Practice in International Perspective*, Routledge, New York 2000.
- Moszoro M., *Partnerstwo publiczno-prywatne w sferze użyteczności publicznej*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.

- Putnam R.D., *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*, Simon & Schuster, New York 2000.
- Rytel M., *PPP – metoda zamówienia publicznego czy sposób finansowania?*, [w:] M. Barszcz (red.), *Partnerstwo publiczne w praktyce*, C.H. Beck, Warszawa 2009.
- Salamon L.M., Anheier H.K., *The Emerging Sector: An Overview*, Johns Hopkins Institute for Policy Studies, Baltimore 1994.
- Salamon L.M., *Partners in Public Service. Government-Nonprofit Relations in the Modern Welfare State*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore 1995.
- Sullivan H., Skelcher Ch., *Working Across Boundaries. Collaboration in Public Services*, Palgrave Macmillan, New York 2002.
- Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 o partnerstwie publiczno-prywatnym, DzU nr 19, poz. 100.
- Vernis A., Iglesias M., Sanz B., Saz-Carranza A., *Nonprofit Organisations. Challenges and Collaboration*, Palgrave Macmillan, New York 2006.

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A FORM OF INTERSECTORAL RELATIONS

Summary: The aim of the article is to define public-private partnership as a form of relations between actors belonging to different sectors: public, private or non-profit. Therefore, original classification of intersectoral relations is introduced that provide basis for further analysis. Public-private partnership is defined as a specific form of cooperation, in which all engaged sides have the same possibility to shape project framework and participate in decision-making. The major differences between public-private partnerships and contracting out are also described, as well as successful partnership projects determinants.

Keywords: public-private partnership, cooperation, public sector, private sector.